

Διμιττριος Ίωαννης Ρυμπος

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η συμμετοχή της Βουλγαρίας στους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα το 1896.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 ανήκουν πλέον στην ιστορία. Ήταν ένα γεγονός που στέφτηκε με απόλυτη επιτυχία και πρόβαλλε την Ελλάδα, αλλά και την Βαλκανική Χερσόνησο σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Οι Αγώνες αυτοί έχουν τις ρίζες τους πιθανότατα στην ύστερη μυκηναϊκή περίοδο¹, λόγω του ότι πολλές αρχαίες παραδόσεις, αλλά και ιστορικές αναφορές, σχετικές με τους αγώνες αυτούς, βρίσκονται στην συγκεκριμένη περίοδο.

Σύμφωνα με μία από τις παραδόσεις, ο Δίας, με αφορμή τη νίκη του εναντίον του Κρόνου, καθιέρωσε τους αγώνες, στους οποίους ο Απόλλων νίκησε τον Ερμή σε *αγώνα δρόμου* και τον Άρη στην *πυγμαχία*². Άλλη παράδοση αναφέρει ότι ο μυκηναϊός πρίγκιπας Ηρακλής, γιος της Αλκμήνης και του Αμφιτρύωνα, πρώτος εξάδελφος του άνακτα των Μυκηνών Ευρυσθέα, ίδρυσε τον Ολυμπιακό Αγώνα, ως ευχαριστήριο για μια πολεμική του νίκη και *στεφανίτην δ' αυτόν εποίησεν*³. Στο σημείο αυτό, ο *στεφανίτης*, δηλαδή ο αγώνας που είχε έπαθλο νίκης τον στέφανο, προσδιορίζει τα ανιδιοτελή κίνητρα του αγώνα και ακόμα είναι η απαρχή για τη μεταγενέστερη καθιέρωση της απονομής στεφάνου στους νικητές των Ολυμπιακών Αγώνων. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή, ο Ηρακλής, ύστερα από την ένδοξη επιστροφή από την Αργοναυτική εκστρατεία, καθιέρωσε τη διεξαγωγή αγώνων προς τιμήν του Δία, σε συγκεκριμένο χώρο⁴.

Οι πρώτοι αγώνες για τους οποίους υπάρχουν γραπτά μνημεία είναι το 776 π.Χ. Αυτοί διεξάγονται στην πόλη Ολυμπία⁵ απ' όπου φέρουν και το όνομα τους, κάθε τέσσερα χρόνια. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της αρχαιότητας ήταν ταυτόχρονα θρησκευτικό προσκύνημα και πολιτιστική γιορτή, σ' ένα πανέμορφο τοπίο οι αθλητικές εγκαταστάσεις γειτόνευαν με τους βωμούς

των θεών, ενώ στον ίδιο χώρο οι φιλόσοφοι συζητούσαν και οι ποιητές απάγγελαν τους στίχους τους. Ο ναός και το άγαλμα του Δία ήταν εγγύηση για την τήρηση των βασικών ελληνικών αξιών: την ένωση του καλού και του αγαθού καθώς και την ευγενική άμιλλα.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες κάθε ελληνική πόλη έστελνε μια επίσημη αντιπροσωπία που λεγόταν θεωρία. Τα μέλη κάθε θεωρίας ήταν πολυάριθμα και έφεραν πολύτιμα δώρα προς τιμήν των θεών. Αυτοί οι αγώνες ασκούν τόση μεγάλη σημασία στην Ελλάδα ώστε η αρίθμηση των χρόνων έχει ως βάση της τις Ολυμπιάδες και όχι μόνο, επίσης όταν ήθελαν να αναφερθούν σε κάποια περασμένη χρονολογία, ανέφεραν τον αριθμό της Ολυμπιάδας εκείνης της εποχής. Υπάρχουν στοιχεία για περίπου 300 από τα αρχαία χρόνια. Κάθε μία από αυτές έπαιρνε το όνομα της από τον νικητή του αγώνα δρόμου και τον αύξοντα αριθμό της.

Οι Αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν πολύ καλά ότι εκείνοι, οι οποίοι προσπαθούν να επιβληθούν με τη δύναμη των όπλων, σπάνια πρόσφεραν έργο, που ωφέλησε την ανθρωπότητα⁶. Κατά τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων όλες οι εχθροπραξίες σταματούν και κανένας δεν πρέπει να διαταράξει την υπάρχουσα ειρήνη. Μια τέτοια πράξη ειρήνης, ήταν και η Ολυμπιακή Έκεχειρία⁷, κατά τη διάρκεια της οποίας υποχρεώνονταν όλοι οι Έλληνες να δείξουν έμπρακτα το σεβασμό τους προς το κορυφαίο γεγονός, την τέλεση δηλαδή των Ολυμπιακών Αγώνων.

Στην πρώτη λοιπόν Ολυμπιάδα το μοναδικό αγώνισμα ήταν ο δρόμος σταδίου και νικητής ο Κόροιβος από την Ηλεία. Αργότερα στο πρόγραμμα εισέρχονται και άλλα αθλήματα. Εξέχουσα θέση έχει ο νικητής του πένταθλου, το οποίο περιλαμβάνει πέντε αγωνίσματα (δρόμος, άλμα, πάλη, ρήψη δίσκου και ακοντίου).⁸ Στα αγωνίσματα δρόμου οι αθλητές έτρεχαν γυμνοί, υπήρχε όμως ένα αγώνισμα, ο οπλίτης δρόμος στο οποίο οι δρομείς έτρεχαν φορώντας χάλκινη αμυντική πανοπλία με κράνος, περικνημίδες και ασπίδα. Αυτό αποδεικνύει ότι η προέλευση του αγωνίσματος ήταν η στρατιωτική άσκηση⁹.

Η πρώτη βράβευση των νικητών γινόταν αμέσως μετά το τέλος κάθε αγωνίσματος. Ο κριτής-Ελλανοδίκης έδινε στον νικητή το κλαδί του φοίνικα που κρατούσε και του στόλιζε το κεφάλι με κόκκινη μάλλινη κορδέλα, ενώ ο κήρυκας φώναζε σε όλο το στάδιο το όνομα και την πατρίδα του. Αμέσως μετά ο νικητής έκανε το γύρο του θριάμβου, οι θεατές τον χειροκροτούσαν και πολλοί του πετούσαν λουλούδια και φύλλα. Οι τιμές που απονέμονταν στους Ολυμπιονίκες ήταν εξαιρετικές γιατί θεωρούνταν ήρωες. Η υποδοχή

του Ολυμπιονίκη στην πατρίδα του ήταν μια αξέχαστη τελετή. Έμπαινε στην πόλη ανεβασμένος σε στολισμένο άρμα, όχι από την πύλη αλλά από ένα τμήμα του τείχους που κατεδαφίζόταν, διότι η πόλη που διέθετε τέτοιο παλικάρι δεν είχε ανάγκη πλέον από τείχη!

Αν και οι γυναίκες δεν μπορούσαν να συμμετέχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες μπορούσαν να πάρουν τον τίτλο του νικητή! Για παράδειγμα στους ιππικούς αγώνες νικητής δεν στεφόταν ο ηνίοχος ή ο ιππέας, αλλά ο ιδιοκτήτης του αλόγου ή του άρματος. Μ' αυτόν τον τρόπο η Κυνίσκα η κόρη του Σπαρτιάτη βασιλιά Αρχίδαμου ανακηρύχθηκε η πρώτη νικήτρια στο τέθριππο¹⁰. Οι μοναδικοί γυναικείοι αγώνες που τελούνταν στην αρχαία Ολυμπία ήταν τα Ηραία, αγώνες δρόμου νεαρών κοριτσιών προς τιμήν της θεάς Ήρας. Γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια και τους παρακολουθούσαν μόνο γυναίκες. Οι αθλήτριες έτρεχαν με λυτά μαλλιά και ντυμένες με κοντό χιτώνα που άφηνε γυμνό το δεξιό τους ώμο. Οι νικήτριες έπαιρναν στεφάνι ελιάς και ένα κομμάτι κρέας από το ζώο που θυσιάζαν στην Ήρα.

Παρ' όλη τη μεγάλη σημασία και αίγλη σιγά-σιγά οι Αγώνες χάνουν τον αυθεντικό τους χαρακτήρα. Το 394 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος τους απαγορεύει λόγω θρησκευτικών αιτιών, θεωρώντας τους ως αιρετικές γιορτές και έξω από το πνεύμα του χριστιανισμού.

Επειτα από πολλούς αιώνες και συγκεκριμένα το 19^ο αιώνα στην Ελλάδα ισχυρή ήταν η κίνηση για την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων μετά από τόσους αιώνες ανυπαρξίας. Με πρωτοβουλία του Ευ. Ζάππα¹¹ μεταξύ των ετών 1859 και 1889 διεξάχθηκαν στην Αθήνα τέσσερις «Πανελλαδικοί Αγώνες», οι οποίοι αν και με περιορισμένη σημασία θεωρούνται ως πρώτη έμπρακτη προσπάθεια ανασύστασης αγώνων, η οποία λόγω των συγκυριών και των διαφόρων δυσχερειών δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί. Μακροπρόθεσμα, οι αγώνες αυτοί αποκαλούνται «Ζάππεια Ολύμπια»¹² αποτιμώνται ως πολύτιμη εμπειρία, η οποία αποτέλεσε και τη βάση για την αναζωπύρωση της ολυμπιακής ιδέας.

Χάρη στον βαρόνο Pierre de Coubertin (1863 – 1937)¹³ η αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων από όραμα μετουσιώθηκε σε πράξη. Ο εμπνευστής και πρωτεργάτης της αναβίωσης αυτής γεννήθηκε την 1η Ιανουαρίου του 1863 στο Παρίσι. Σπούδασε στη Νομική Σχολή και στη Σχολή Πολιτικών Επιστημών της Σορβόνης. Το 1889 σε ηλικία 26 χρονών ο στόχος της ζωής του ήταν πια καθορισμένος και είχε να κάνει με το να δώσει νέα πνοή στους ευρισκόμενους σε λήθη εδώ και για περίπου 1500 χρόνια Ολυμπιακούς Αγώνες.

Για την πραγματοποίηση αυτών των σχεδίων ο ίδιος αντιμετώπισε μεγάλα προβλήματα, έδωσε όμως όλες του τις δυνάμεις για να τα υπερνικήσει. Τέσσερα ολόκληρα χρόνια ταξίδεψε στην Αγγλία, Ηνωμένες Πολιτείες και Γαλλία για την ευρύτερη ενημέρωση του. Στις 25 Νοεμβρίου του 1892 στο Παρίσι κατά τη διάρκεια του εορτασμού των πέντε χρόνων από την ίδρυση της Ένωσης των γαλλικών αθλητικών σωματείων πρότεινε για πρώτη φορά επίσημα την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων σε διεθνής βάση. Βέβαια η έλλειψη οικονομικών μέσων και η σκεπτικά διατεθειμένη γαλλική κοινωνία δημιούργησαν δυσκολίες. Παρ' όλα αυτά ο Coubertin κατόρθωσε να συγκαλέσει στις 16 Ιουνίου του 1894 στο Παρίσι Διεθνές Αθλητικό Συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν 2000 εκπρόσωποι από 13 χώρες¹⁴. Κατά τη διάρκεια του, πάρθηκε ομόφωνα η απόφαση για την αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων και την τέλεση τους κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορετικές χώρες. Οι Σύεδροι εκλέγουν και Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή με μοναδική της μέριμνα την ανάπτυξη του ολυμπιακού κινήματος και τη διοργάνωση της πρώτης Ολυμπιάδας. Ο Pierre de Coubertin αρχικά διετέλεσε Γενικός Γραμματέας (1894 – 1896) της Δ.Ο.Ε. και στη συνέχεια πρόεδρος, από το 1896 μέχρι το 1925, οπότε παραιτήθηκε, αναγορευθείς επίτιμος πρόεδρος μέχρι το θάνατο του.

Οι πρώτοι διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες προγραμματίστηκαν για το 1896 και μετά από πρόταση του Έλληνα λόγιου Δημ. Βικέλα ως τόπος διεξαγωγής επελέγη η Αθήνα. Οι Σύεδροι μετά την επιστροφή στην πατρίδα τους αρχίζουν να δημιουργούν Εθνικές ολυμπιακές επιτροπές. Ιδρύονται και παγκόσμιοι αθλητικοί οργανισμοί. Έτσι με αυτόν τον τρόπο θέτονται οι βάσεις της επιβλητικής δομής του παγκόσμιου ολυμπιακού κινήματος το οποίο υπάρχει σήμερα.

Η οικονομική ανάπτυξη των ξεχωριστών κρατών και η καλύτερευση των μέσων επικοινωνίας και συγκοινωνίας έκαναν δυνατή τη συγκέντρωση αθλητών από όλο τον κόσμο. Αυτό το διεθνές πνεύμα, το ολυμπιακό κίνημα το χρωστάει πάνω απ' όλα στον Pierre de Coubertin. Άλλη βασική ιδέα στην οποία στηρίχτηκε ο Coubertin ήταν η ισότητα. Απέναντι στην αρχαία ελληνική αρχή για συμμετοχή στους αγώνες μόνο μιας ορισμένης ομάδας «ελευθέρων ελλήνων» ο ίδιος επέβαλε την πλήρη και αδιαπραγμάτευτη ισότητα, χωρίς να έχει σχέση με την εθνικότητα, φυλή, καταγωγή, θρησκεία και κοινωνική κατάσταση.

Τα σύμβολα των Ολυμπιακών Αγώνων είναι η άσπρη σημαία με τους πέντε κύκλους, τον όρκο και τη φωτιά. Οι πέντε έγχρωμοι κύκλοι σύμφωνα

με την ακόλουθη οριζόντια σειρά: μπλε, κίτρινο, μαύρο, πράσινο και κόκκινο συμβολίζουν τις πέντε άκρες του κόσμου ενωμένες με την ολυμπιακή ιδέα. Κάθε ένα από τα χρώματα συμβολίζουν και μια ήπειρο, ενώ το άσπρο χρώμα της σημαίας είναι απόδειξη της αγνότητας και των ιδανικών των Αγώνων.

Όταν περιορίστηκε ο μεγάλος ενθουσιασμός, ο οποίος είχε επικρατήσει μετά την τιμητική απόφαση της ανάθεσης των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, οι Έλληνες βρέθηκαν μπροστά στην πραγματικότητα με τα μεγάλα προβλήματα της διοργάνωσης. Το έργο της προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων, ουσιαστικά, άρχισε την άνοιξη του 1895 με ταχείς ρυθμούς μιας και δεν απέμενε παρά ένας χρόνος για τη διεξαγωγή τους. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν η εξεύρεση πόρων, δεδομένου ότι η Ελλάδα αντιμετώπιζε, ήδη από το 1893, σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Στο γενικό κάλεσμα της πατρίδας για την επίτευξη του εθνικού στόχου δεν συνέβαλλαν οικονομικά μόνο επώνυμοι, αλλά και πολλοί απλοί ανώνυμοι. Συγκινητική ήταν η ανταπόκριση των ανδρών των Ενόπλων Δυνάμεων, παρά τις οικονομικές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν η συμβολή τους στην προετοιμασία, διοργάνωση, καθώς και στην τέλεση των Αγώνων υπήρξε τεράστια, δεδομένου ότι συνέβαλε με όλες τις υπάρχουσες δυνάμεις, τόσο στη διάθεση προσωπικού, όσο και στην παροχή υλικοτεχνικής υποδομής, με αποτέλεσμα την επιτυχία της πρώτης σύγχρονης Ολυμπιάδας.¹⁵

Ως τυπική ημέρα έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων θεωρείται η 24^η Μαρτίου¹⁶ 1896, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του εθνικού ευεργέτη Γεωργίου Αβέρωφ¹⁷, παρουσία των αρχών της χώρας, ενώ ημέρα λήξης ήταν η 3^η Απριλίου. Η έναρξη των πρώτων Διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων έγινε την ημέρα της Εθνικής Εορτής για τον Ελληνισμό στο νεόκτιστο καλλιμάρμαρο στάδιο «Αβέρωφ». Στους Αγώνες πήραν μέρος περισσότεροι από 80 χιλιάδες θεατές (αριθμός ρεκόρ μέχρι και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1932) και 311 αθλητές (μόνο άντρες) από 13 χώρες της Ευρώπης, Αμερικής και Αυστραλίας. Συμμετείχαν οι: Ελλάδα, Δανία, Η.Π.Α., Ουγγαρία, Γαλλία, Χιλή, Ελβετία και Σουηδία. Από τις βαλκανικές χώρες στους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες παίρνουν μέρος μόνο η Ελλάδα και η Βουλγαρία. Την πιο πολυάριθμη αποστολή είχε βέβαια η Ελλάδα ακολουθούμενη από εκείνες των Γερμανία, Γαλλία, Η.Π.Α., Ουγγαρία κ.ά.

Η γέννηση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων αποτελεί μια συνεχή ιστορική εξέλιξη. Στην αναβίωση της αρχαίας ελληνικής ολυμπιακής ιδέας και στην γέννηση των Αγώνων, συνεχίζουν να παίρνουν μέρος και έχουν

σεμνή συμβολή και οι Βούλγαροι, οι οποίοι στα μέσα του 19^{ου} αιώνα βρίσκονται ακόμα κάτω από τον οθωμανικό ζυγό.

Η ιδέα για αρχαία-ελληνική άθληση και Ολυμπιακούς Αγώνες εισέρχεται στη Βουλγαρία μέσω της Ελλάδας ως γενετήρια και γείτονα χώρα. Η εξέλιξη του ελληνικού διαφωτισμού πιο γρήγορα από τον βουλγαρικό έχει επιρροή πάνω στις άλλες βαλκανικές χώρες μία εκ των οποίων είναι και η Βουλγαρία. Ήδη πριν από την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό οι Έλληνες ως γνωστό έχουν να προβάλλουν σημαντικές πνευματικές προσωπικότητες, διαθέτουν αξιόλογα εκπαιδευτικά ιδρύματα και εκδοτικούς οίκους και έχουν αναπτύξει τον ημερήσιο αλλά και τον περιοδικό τύπο. Σ' αυτήν λοιπόν τη χώρα εκείνη την εποχή όπως είναι γνωστό στρέφουν το βλέμμα τους πολλοί Βούλγαροι, οι οποίοι επιθυμούν σπουδές στο εξωτερικό. Αναμφίβολα μετά την απελευθέρωση της η Ελλάδα το 1829 γίνεται καταφύγιο πολλών βουλγαρικών προσωπικοτήτων της αναγέννησης, του πνεύματος και της επανάστασης. Όλοι αυτοί γίνονται οι πρώτοι φορείς διάδοσης της αρχαίας ελληνικής άθλησης και των Ολυμπιακών Αγώνων μεταξύ του βουλγαρικού λαού.

Μεταξύ εκείνων που τελείωσαν την εκπαίδευση τους στην Ελλάδα το 1841 είναι και ο διαφωτιστής δάσκαλος Ι. Μομτσίλωφ (1819 – 1869) καταγόμενος από την πόλη Ελένα, περιοχής Β. Τυρνόβου. Αυτός σπούδασε το 1837-9 κοντά στον περίφημο έλληνα καθηγητή Θεόφιλο Καΐρη στην Άνδρο και έπειτα στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας το 1839 – 41. Μετά την επιστροφή του στη Βουλγαρία εισάγει για πρώτη φορά το 1843 το αντικείμενο της φυσικής αγωγής στα σχολεία.

Ήδη από τη δεκαετία του 1860 Βουλγαρία και Ελλάδα έχουν άμεση συμμετοχή στη διάδοση της ιδέας για αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων . Βούλγαρος φοιτητής στην Αθήνα και αργότερα μια από τις πιο σημαντικές δημόσιες και πνευματικές μορφές της χώρας ο Γρηγ. Περλίτσεφ¹⁸ (1830-1893) από την Οχρίδα παίρνει το 1860 κλαδί φοινικιάς για τη συμμετοχή του σε διαγωνισμό ποιήματος με το έργο του «Αρματολός», το οποίο αρχίζει με αφιέρωση σ' εκείνους που επιθυμούν την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Μετά την απελευθέρωση της Βουλγαρίας από τον οθωμανικό ζυγό το 1878 δημιουργούνται προϋποθέσεις για εμφάνιση των πρώτων σύγχρονων αθλητικών οργανώσεων και σωματείων και για την έναρξη του αθλητικού κινήματος στη χώρα. Κάποια από αυτά ιδρύονται στις πόλεις Πλόβντιφ «Αετός» το 1878, Βελίκο Τύρνοβο «Τοξότης» το 1884, στη Σόφια «Γεράκι

και Παλικάρι» το 1890 και το 1894 κ.ά. Η εμφάνιση λοιπών αυτών των σωματείων καθώς και η εξάσκηση στη χώρα της σύγχρονης γυμναστικής, ποδηλασίας, κωπηλασίας, τοξοβολίας κ.ά. δημιουργούν αντικειμενικές προϋποθέσεις για μια συμμετοχή σε Ολυμπιακούς Αγώνες. Βάση για μια τέτοια συμμετοχή αποτελεί και το αναζωπυρωμένο ενδιαφέρον που δείχνει η βουλγαρική κυβέρνηση στο να δοθεί βάρος στη φυσική αγωγή στα σχολεία με την προσέλκυση ειδικών από το εξωτερικό. Τότε λοιπόν προσελκύονται Τσέχοι, Ούγγροι και άλλοι γυμναστές. Ιδιαίτερο ρόλο στην ανανεωτική αυτή κίνηση παίζει και ο ερχομός το 1894 δώδεκα γυμναστών από την Ελβετία στα σχολεία της χώρας. Οι περισσότεροι από αυτούς γίνονται και προπονητές των πρώτων αθλητικών σωματείων.

Η συμμετοχή της Βουλγαρίας στους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες οφείλεται στο ευτυχές γεγονός ότι είναι επίσημα προσκαλεσμένη στους Αγώνες. Η πρόσκληση απευθύνεται προς το Υπουργείο Εξωτερικών και Θρησκευμάτων (M.V.R.I.), το οποίο με τη σειρά του τη μεταβιβάζει προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας. Από εκεί καταλήγει στη διεύθυνση της γυμναστικής Ένωσης «Παλικάρι/Γιουνάκ», κάτι το οποίο αποτελεί και την κύρια αιτία για τη συμμετοχή στους Αγώνες αυτούς.

Πρόεδρος της αθλητικής Ένωσης «Γιουνάκ» είναι ο Τ. Γιόντσεφ όπως ο ίδιος γράφει στα δικά του αδημοσίευτα απομνημονεύματα, ο οποίος πετυχαίνει να πείσει τον Υπουργό Παιδείας Κ. Βελίτσκωφ και τον Υπουργό Εξωτερικών και Θρησκευμάτων Ρ. Πετρώφ να επιτρέψουν τη συμμετοχή της χώρας στους Αγώνες, να εγκρίνουν την βουλγαρική επιστολή και να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα μέσα για την παραμονή της στην Ελλάδα.

Με πρόταση του Τ. Γιόντσεφ η βουλγαρική ολυμπιακή αποστολή αποτελείται από πέντε (5) μέλη¹⁹. Αρχηγός της είναι ο Τ. Γιόντσεφ²⁰ ο οποίος ως φοιτητής στη Βιέννη (1881) και στη Ζυρίχη (1883-88) συμμετείχε σε γυμναστικούς αγώνες. Αυτός είναι και ο συγγραφέας του πρώτου βουλγαρικού εγχειριδίου γυμναστικής το 1883, πρώτος πρόεδρος της αθλητικής Ένωσης «Γιουνάκ» και δάσκαλος στο Γυμνάσιο αρρένων της Σόφιας. Τα υπό-λοιπα μέλη της αποστολής είναι οι: Π. Μπέλεφ - δάσκαλος στη Σόφια, υπαρχηγός της Ένωσης «Γιουνάκ» και φοιτητής στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας, ο Σάρλ Σάμπο - δάσκαλος γυμναστικής στο Γυμνάσιο αρρένων της Σόφιας και αρχηγός της Ένωσης «Γιουνάκ», ένας από τους δώδεκα Ελβετούς δάσκαλους στη χώρα, ο Ντ. Ιλίεφ μέλος της Ένωσης και ο Ι. Πέντσεφ μέλος της ίδιας Ένωσης και φοιτητής στη Σόφια.²¹ Για τη συμμετοχή της πενταμελούς βουλγαρικής αποστολής στους Αγώνες υπάρχουν

αδιάψευστα στοιχεία Γι' αυτό γράφουν στα απομνημονεύματα τους οι Π. Μπέλεφ το 1906²², ο Π. Φώτινωφ το 1923²³ ο καθηγητής Ν. Στογιάνωφ το 1938²⁴ κ.ά.

Η Βουλγαρία λοιπόν παίρνει μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες μόνο με έναν αθλητή τον Σ. Σάμπο στις γυμναστικές ασκήσεις. Ο ίδιος γεννήθηκε τη δεκαετία του 1860 στη Λοζάννη της Ελβετίας. Στη Βουλγαρία ήρθε το 1894 ως δάσκαλος φυσικής αγωγής στο πρώτο Γυμνάσιο αρρένων της Σόφιας. Με την ίδρυση της αθλητικής Ένωσης «Γιουνάκ» βρίσκεται στη θέση του αρχηγού και θα αποτελέσει την αιτία προσέλκυσης στην Ένωση περίπου 150 μελών. Με τη λήξη όμως της συμφωνίας που είχαν οι 12 γυμναστές της Ελβετίας στη Βουλγαρία το 1896 ο Σάμπο δε φεύγει από τη χώρα και συνεχίζει να διδάσκει. Στα τέλη του 1897 όμως λόγω ατυχήματος είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει στην Ελβετία.

Στην επίσημη έκθεση της Οργανωτικής Επιτροπής είναι καταχωρημένο ότι ο Σ. Σάμπο με το βουλγαρικό όνομα Σάμπωφ μετέχει στο αγώνισμα της γυμναστικής. Την τέταρτη ημέρα των Αγώνων στις 28 Μαρτίου στην Αθήνα ο Σάμπο και στο τέταρτο αγώνισμα το *ιππικόν εφαλτήριοιον άνευ λαβίδων* κατέλαβε την πέμπτη θέση²⁵, όπου νικητής αναδείχθηκε ο γερμανός Karl Schumann.²⁶ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την εκφώνηση του Σάμπο όσο και κατά την εκτέλεση του προγράμματος του ο ίδιος έτυχε θερμής υποδοχής από το πολυπληθές κοινό.²⁷

Ανεξάρτητα λοιπόν από το πρώτο στάδιο στο οποίο βρισκόταν τότε ο βουλγαρικός αθλητισμός, η Βουλγαρία είναι μία από τις 13 χώρες ιδρυτικά μέλη των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Ο μοναδικός βούλγαρος αθλητής στους Αγώνες Σ. Σάμπο δεν κατάφερε να αποκομίσει κάποιο μετάλλιο, αλλά όμως απέδειξε σε όλο τον κόσμο, ότι και στη Βουλγαρία υπάρχει πλέον αθλητισμός. Για το βουλγαρικό αθλητισμό οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν βάπτιση στην παγκόσμια αθλητική αρένα. Επίσης οι συμμετέχοντες είδαν διάφορα όργανα γυμναστικής και είδη ασκήσεων πολλά από τα οποία εισήγαγαν με τον καιρό στη χώρα.

Και κάτι ακόμα, η Βουλγαρία είναι η μοναδική βαλκανική χώρα μετά την Ελλάδα, η οποία παίρνει μέρος στην αναβίωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Από μόνο του το γεγονός αυτό, καθώς και το ότι η Βουλγαρία ήταν επίσημα προσκαλεσμένη στους πρώτους αυτούς αγώνες δείχνει και το επίπεδο των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών εκείνη την εποχή.

Σημειώσεις

1. Οι Έλληνες, ήδη από την κλασική περίοδο (479-323 π.Χ.) αναφέρονται σε Αρχαία Ελλάδα και αντίστοιχα σε Αρχαίους Έλληνες. Βλ. σχετικά, Αριστοτέλης, Μετεωρολογικά α14. 252^α 35, η Ελλάς η αρχαία, Πολιτικά 1285α 30, εν τοις αρχαίοις Έλλησιν, πρβλ. και 1295α 13-14.
2. Πausanias, Ελλάδος Περιήγησις Ε, Ηλιακά Ι. VQ. 10.
3. Διόδωρος Σικελιώτης IV. 14. 1.
4. Περισσότερα για τις απαρχές των Ολυμπιακών Αγώνων, βλ. στο ομώνυμο κεφάλαιο, Μπρέκης, Σπύρος. Α., Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και η συμβολή τους στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 1896, Αθήνα 2004, 15-20.
5. Περιοχή της Πελοποννήσου, μικρή κοιλάδα του ποταμού Αλφειού στον νομό Ηλείας.
6. Βλ. ενδεικ., Γεωργούλης, Κων., Δ., Προβλήματα Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας του πολέμου, Αθήνα 1950, σ. 6 κ. εξ.
7. Ετυμολογικά η λέξη εκχειρία από το ρ. έχω + χείρες = συγκρατώ χείρας, απέχω /χειραγωγώ/ προστατεύω. Για τους αρχαίους Έλληνες σήμαινε την αναστολή των εχθροπραξιών για συγκεκριμένη χρονική περίοδο βάσει αμοιβαίας συμφωνίας των εμπόλεμων μερών, κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων αποτελούσε θεσμό για τους ίδιους.
8. Το πένταθλο εμφανίζεται κατά τη 18^η Ολυμπιάδα (708 π. Χ.), με πέντε αγωνίσματα. Από αυτά το ακόντιο και η πάλη, τόσο στη διεξαγωγή, όσο και στην απονομή του επάθλου, διενεργούνταν αυτοτελώς. Για περισσότερα για τη στρατιωτική προέλευση των αθλημάτων βλ. Μπρέκης, Σπύρος. Α., 29-46.
9. Το άθλημα αυτό καθιερώνεται από την 65^η Ολυμπιάδα (520 π. Χ.). Διεξάγεται την τελευταία μέρα των Αγώνων και σύμφωνα με τον Pausanias, αποτελούσε μέρος της προετοιμασίας του οπλίτη για πόλεμο.
10. Καθιερώνεται την 25^η Ολυμπιάδα (680 π. Χ.). Το άρμα έφερναν τέσσερα άλογα, ενώ η διαδρομή περιλάμβανε δώδεκα περιφορές του Ιπποδρόμου.
11. Ο Ευάγγελος Ζάππας (1800-1865) γεννήθηκε στο Λάμποβο της Β. Ηπείρου και για ένα διάστημα, όπως και οι άλλοι αγωνιστές του '21, υπηρέτησε στο στρατό του Αλή πασά. Μετά την εξόντωση του τελευταίου, ακολούθησε τον Μάρκο Μπότσαρη, όπου ανέπτυξε πλούσια στρατιωτική δράση. Στη συνέχεια, κατέφυγε στην Μακεδονία όπου ασχολήθηκε με το

εμπόριο. Το 1831 μετέβη στο Βουκουρέστι, όπου αρχικώς άσκησε το επάγγελμα του γιατρού εμπειρικά. Η ενασχόληση του με το εμπόριο και τη γεωργία, του απέφερε μεγάλη περιουσία, μέρος της οποίας διέθεσε για ευαγείς σκοπούς.

12. Βλ. Χρυσάφης, Ιω., Ε., Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες, όπ. π., σσ. 29-130. Πρβλ. Σκιαδάς, Ελευθέριος, 100 χρόνια νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία, όπ. π., σσ. 37-44.

13. Είναι γνωστό ότι η ελληνική και προπαντός η ξένη βιβλιογραφία είναι ογκώδης. Ο P. de Coubertin υπήρξε και ο ίδιος αθλητής, αφού εκτός από την ενασχόληση του με διάφορα αθλήματα (πυγμαχία, ιππασία, ξιφασκία και κωπηλασία), αναδείχθηκε επτά φορές πρωταθλητής Γαλλίας στη σκοποβολή με πιστόλι (tir au pistolet), άθλημα το οποίο φρόντισε να εισαχθεί στους Ολυμπιακούς Αγώνες το 1896. Βλ. Μπρέκης, Σπύρος. Α., σ. 107.

14. Στη βουλγαρική σχετική βιβλιογραφία αναφέρονται 12 χώρες, όμως σύμφωνα με το άρθρο υπό τον τίτλο Le Congrès de Paris, στο Bulletin du Comité International des Jeux Olympiques. Citius-Fortius-Altius, 1er Année. - No 1, Paris, Juillet 1894, σ. 2, οι χώρες ήταν οι ακόλουθες: Αγγλία, Αμερική, Αυστραλία, Βέλγιο, Βοημία, Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ρωσία και Σουηδία.

15. Για τη συμβολή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στην προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων βλ. στο ομώνυμο κεφάλαιο στο βιβλίο του Μπρέκης, Σπύρος. Α., 133-212.

16. Υπενθυμίζεται ότι οι ημερομηνίες παρατίθενται σύμφωνα με το Ιουλιανό (παλαιό) ημερολόγιο, το οποίο καθυστερεί, όπως είναι γνωστό, κατά 12 ημέρες το 19^ο αι. (13 τον 20^ο και 14 τον 21^ο αι.) και ίσχυσε στην Ελλάδα μέχρι το 1923, οπότε και καθιερώθηκε επισήμως το Γρηγοριανό (νέο) ημερολόγιο.

17. Εύπορος ομογενής, μεγάλος Έλληνας πατριώτης και πρόεδρος της ελληνικής κοινότητας της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου. Το συνολικό κόστος της αναμαρμάρωσης του Σταδίου που ανέλαβε ο ίδιος ανήλθε στο 1.000.000 δρχ. περίπου.

18. Γεννήθηκε στην Οχρίδα στις 18 Ιανουαρίου του 1830. Τα πρώτα γράμματα μαθαίνει σε σχολείο στη γενέτειρα του και στη συνέχεια κοντά στον Δημήτριο Μιλαντινόφ. Το 1848 προσκαλείται για δάσκαλος στα Τίρανα της Αλβανίας. Μετά από ένα χρόνο εγγράφεται στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όμως λόγω έλλειψη μέσων επιστρέφει στην πατρίδα του και εργάζεται ως δάσκαλος. Επανέρχεται στην Αθήνα το 1859 για να

συνεχίσει τις σπουδές του. Μετά την αποπεράτωση τους επιστρέφει στην Οχρίδα όπου και αποδίδεται σε διαφωτιστικό έργο.

19. Σύμφωνα με τους Βασев. Β. και Мишев. Д. „От Атина до Мелбърн“ С, 1957, с. 28 η βουλγαρική αποστολή αποτελείται από τρία μέλη όμως η γαλλική εφημερίδα «Le Messenger d' Athènes» φ., 11 της 9^{ης} Απριλίου/ 28^{ης} Μαρτίου του 1896 αναφέρει ότι «οι βούλγαροι αθλητές οι οποίοι έφτασαν χθες υπό την αρχηγία του καθηγητή κ. Γιόντσεφ ήταν πέντε».

20. Вл. Цонков В., Тодор Йончев - виден радетел на физическото възпитание и спорта у нас от края на XIX и началото на XX в. Сп. „Ярки комунистически добродетели“. С, 1976, кн. 9,62-68.

21. Вл. Цонков В., Участието на България в първите съвременни олимпийски игри. В-к. „Народен спорт“ С, бр. 115 от 26. XI. 1957 г. 22. Вл. Сп. „Здраве и сила“ С, бр. 5-6 от 1906 г., с. 11.

23. Вл. Сп. „Здраве и сила“. С, бр. 5-6 от 1923 г., с. 42.

24. Вл. История на съюза на гимнастическите дружества „Юнак“. Юбилеен сборник. С, 1938 г., с. 21.

25. Σύμφωνα με τους Βασев. Α. και Мишев. Д., с. 28.

26. Αναλυτικότερα για την τέταρτη ημέρα των Αγώνων βλ. Μπρέκης, Σπύρος. Α., 237-239.

27. Σύμφωνα με την αναφορά του ίδιου του Тодор Йончев στα αθημοσίευτα απομνημονεύματα του.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Αριστοτέλης *Μετεωρολογικά. Η Ελλάδα η αρχαία, Πολιτικά, εν τοις αρχαίοις Έλλησιν, Αθηναίων Πολιτεία, Ρητορική, Fragmenta, 533.*

Διόδωρος Σικελιώτης (Παγκόσμιος Ιστορία), IV.

Παυσανίας, *Ελλάδος Περιήγησις* Ε, Ηλιακά Ι, μετάφραση και σημειώσεις Ν. Δ. Παπαχατζής, Εκδοτική Αθηνών, Α.Ε., Αθήνα 1979.

Αρχείο Δ.Ο.Ε.

Γεωργούλης, Κων., Δ. Προβλήματα Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας του πολέμου, Αθήναι 1950.

Μπρέκης, Σπύρος. Α. Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις και η συμβολή τους στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 1896, Αθήνα 2004.

Σκιαδάς, Ελευθέρος, Γ. - 100 χρόνια νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία, έκδ. Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων, 1896-1996, έκδ. εφημ. Τα Νέα, Αθήνα 1996.

Χρυσάφης, Ιω., Ε. Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες. (Συμβολή εις την ιστορία της Νεωτέρας Αγωνιστικής), στη σειρά: Βιβλιοθήκη της Επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων, αριθ. 3, τ. Α, εν Αθήναις 1930.

Βασев, Β., Мишев, Д. От Атина до Мелбър. С., 1957; **Георгиев, Н.** Олимпийски Сборник, издание на БОК, 1971 г.

Цонков, В. Тодор Йончев виден радетел на физическото възпитание и спорта у нас от края на XIX и началото на XX в. Ярки комунистически добродетели. С., 1976

Цонков, В. България в олимпийското движение до 9.IX.1944 г. Медицина и физкултура, 1981 г.

Юбилеен сборник. История на съюза на гимнастическите дружества „Юнак“. С., 1938 г.

Εφημερίδες

Le Messenger d' Athènes

В. Народен спорт, бр. 115 от 26. XI. 1957.

Περιοδικά

Сп. Здраве и сила, бр. 5-6, 1906 г.; Сп. Здраве и сила. С., бр. 5-6, 1923.